

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

Прафесійная лексіка

*Допущана Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь
у якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў
устаноў вышэйшай адукацыі па педагогічных спецыяльнасцях*

Мінск
РІВШ
2025

ЗМЕСТ

ПРАДМОВА.....	3
----------------------	----------

Раздзел 1. БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЯЕ МЕСЦА Ў СІСТЭМЕ АГУЛЬНАЧАЛАВЕЧЫХ І НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ.....	6
--	----------

1.1. Мова і соцыгум. Функцыі мовы ў грамадстве.....	6
1.2. Беларуская мова – форма нацыянальнай культуры беларусаў	9
1.2.1. Літаратурная мова	9
1.2.2. Дыялектная мова	10
1.3. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця	11
1.3.1. Старабеларуская літаратурная мова XIV–XVI стст.	11
1.3.2. Беларуская мова ў XVI–XVIII стст.	13
1.3.3. Новая (сучасная) беларуская мова XIX – пачатку XX ст.....	15
1.3.4. Развіццё і функцыянаванне беларускай літаратурнай мовы ў XX – пачатку XXI ст.	16
Заданні	18

Раздзел 2. ЛЕКСІЧНАЯ СІСТЭМА БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ.....	26
--	-----------

2.1. Паняцце пра лексіку	26
2.2. Лексіка беларускай мовы паводле паходжання	27
2.2.1. Спрадвечна беларуская лексіка	27
2.2.2. Запазычаная лексіка	29
2.3. Лексіка беларускай мовы паводле ступені яе выкарыстання	33
2.4. Лексіка беларускай мовы паводле стылістычнай афарбоўкі	35
2.5. Лексіка беларускай мовы паводле сферы выкарыстання	37
2.6. Тэрміналогія і тэрмінасістэма	42
2.7. Спецыфічныя асаблівасці тэрмінаў	43
2.8. Спосабы ўтварэння тэрмінаў.....	46

2.9. 3 гісторыі беларускай навуковай тэрміналогіі і тэрмінаграфіі.....	50
2.9.1. Падрыхтоўчы перыяд.....	50
2.9.2. Перыяд дынамічнага развіцця (1920-я гг. – пачатак 1930-х гг.)	51
2.9.3. Перыяд статычнага існавання (1930-я гг.)	53
2.9.4. Перыяд стабілізацыі (1950-я гг. – наш час)	54
2.10. Тыпы слоўнікаў і прынцыпы іх класіфікацыі	56
2.11. Тыпы лінгвістычных слоўнікаў.....	58
2.12. Слоўнікі тэрмінаў.....	62
Заданні	72

Раздзел 3. **ФУНКЦЫЯНАВАННЕ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ВА ЎМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ**.....

3.1. Паняцце білінгвізму. Маўленчая інтэрферэнцыя	89
3.2. Паняцце маўленчай нормы	91
3.3. Арфаэпічныя нормы	94
3.3.1. Вымаўленне галосных гукаў	95
3.3.2. Вымаўленне зычных гукаў	96
3.4. Марфалагічныя нормы	99
3.4.1. Назоўнік.....	99
3.4.2. Прыметнік	112
3.4.3. Лічэбнік	116
3.4.4. Займеннік	120
3.4.5. Дзеяслоў.....	123
3.4.6. Прыслоўе.....	131
3.5. Сінтаксічныя нормы	131
Заданні	137

Раздзел 4. **ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫЯ СТЫЛІ МОВЫ**.....

4.1. Паняцце функцыянальнага стылю	156
4.2. Класіфікацыя функцыянальных стыляў	157
4.3. Навуковы стыль	164
4.3.1. Асноўныя рысы навуковага стылю.....	164
4.3.2. Моўныя сродкі навуковага стылю	168

4.3.3. Асноўныя разнавіднасці і жанры навуковых тэкстаў	173
4.3.4. Кампазіцыя навуковага тэксту	176
4.4. Афіцыйна-справавы стыль	181
4.4.1. Асноўныя рысы афіцыйна-справавога стылю	182
4.4.2. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю	184
4.4.3. Віды афіцыйна-справавых дакументаў	186
4.5. Публіцыстычны стыль	194
4.5.1. Асноўныя рысы публіцыстычнага стылю	194
4.5.2. Моўныя сродкі публіцыстычнага стылю	195
4.5.3. Віды публіцыстычных тэкстаў	196
Заданні	197
Раздзел 5. КУЛЬТУРА ПРАФЕСІЙНАГА МАЎЛЕННЯ	232
5.1. Паняцце культуры маўлення. Камунікатыўныя якасці маўлення	232
5.2. Тэхніка і выразнасць вуснага маўлення	242
5.3. Падрыхтоўка да публічнага выступлення	247
5.4. Маўленчы этыкет і культура зносін	249
Заданні	251
ТЭКСТЫ ДЛЯ ПЕРАКЛАДУ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ	263
РУСКА-БЕЛАРУСКІ СЛОЎНІК	
АСНОЎНЫХ ТЭРМІНАЎ ПЕДАГОГІКІ І ПСІХАЛОГІІ	264